

ROK 2021 – JAK OBCHODZILIŚMY 75-LECIE ODDZIAŁU WROCŁAWSKIEGO SEP

Andrzej HACHOŁ

Politechnika Wrocławska, Wydział Podstawowych Problemów Techniki
Oddział Wrocławski SEP
tel.: 71 3436641 e-mail: andrzej.hachol@pwr.edu.pl

Streszczenie: W artykule opisano obchody 75 lecia O/Wr. SEP i Roku Patrona SEP 2021. Oddział powstał w pionierskim okresie odbudowy dolnośląskiej energetyki po zakończeniu II wojny światowej i tworzenia dolnośląskich struktur SEP (Oddział Wrocławski i Jeleniogórski). Przedstawiono sylwetki najbardziej zasłużonych dla O/Wr. SEP działaczy tego okresu: kol. F. Bilka, prof. K. Idaszewskiego, prof. J.I. Skowrońskiego, pionierów i współtwórców struktur dolnośląskich SEP oraz elektrycznego szkolnictwa wyższego we Wrocławiu

Słowa kluczowe: odbudowa energetyki dolnośląskiej, Wydział Elektryczny PWr., Patron Roku SEP 2021, 75-lecie O/Wr. SEP.

1. PIONIERSKI OKRES DOLNOŚLĄSKIEJ ENERGETYKI I DOLNOŚLĄSKICH STRUKTUR SEP

W pionierskim okresie dolnośląskiej energetyki po zakończeniu II wojny światowej szczególną rolę odegrały dwa ośrodki: Jelenia Góra i Wrocław. Już od końca kwietnia 1945 r. przybywali na Dolny Śląsk elektrycy, wybitni inżynierowie oraz naukowcy wywodzący się głównie ze środowiska lwowskiego, wyposażeni w rządowe upoważnienia do uruchamiania dolnośląskiej energetyki oraz do przejmowania wyższych uczelni Wrocławia. Wybitną rolę w Powstaniu Politechniki Wrocławskiej (PWr.) odegrał prof. Kazimierz Idaszewski, autor pierwszego wykładu w języku polskim wygłoszonego 15. listopada 1945 r., współorganizator Oddziału Wrocławskiego SEP, jego pierwszy prezes, a obecnie patron oddziału. Oszczędzona w działaniach wojennych Jelenia Góra stała się centrum administracyjnym odbudowy energetyki dolnośląskiej (od czerwca 1945 r. Jelenia Góra była siedzibą okręgu energetycznego). Wśród dolnośląskich pionierów elektryków nie zabrakło przedwojennych członków Stowarzyszenia Elektryków Polskich. W wielu pamiętnikach z tamtego okresu pojawia się wspomnienie pomysłów powołania na Dolnym Śląsku terytorialnego oddziału Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Szczególne znaczenie dla realizacji tych pomysłów miał odbywający się w dniach od 6 do 8 stycznia 1946 r. w Domu Zdrojowym w Cieplicach (aktualnie dzielnica Jeleniej Góry) zjazd energetyków zorganizowany przez Zjednoczenie Energetyczne Okręgu Dolnośląskiego (ZEOD), którego dyrektorem był prof. J.I. Skowroński. O tym okresie prof. J.I. Skowroński tak pisze w swoich pamiętnikach: „...już 30 kwietnia z całą grupą operacyjną kierowaną przez Bochenka-Iwańskiego przez Trzebnicę (Wrocław był oblężony) dotarłem do Legnicy, mając jako jedyny instrument dwujęzyczną legitymację Pełnomocnika do

spraw energetyki podpisaną przez p.plk. Szyra. Miałem za zadanie zorganizowanie Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Dolnośląskiego. ... Zadanie było niemal beznadziejne, ale porywające, a na entuzjazmie nam nie zbywało. Dość powiedzieć, że wkrótce powołane (1 VI 45) Zjednoczenie, którego zostałem naczelnym dyrektorem było na tyle prężne, że już w grudniu 1945 r. mogliśmy organizować konferencję naukowo-techniczną p.n. „Zjazd Energetyków Dolnośląskich” z powielanymi referatami i gośćmi z całej Polski”. W trakcie zjazdu odbyło się 6 stycznia 1946 r. spotkanie koleżeńskie, na którym przyjęto bardzo gorący apel i formalny wniosek kol. Kazimierza Mecha, uczestnika Zjazdu założycielskiego SEP w 1919 r. o utworzeniu na Dolnym Śląsku Oddziału SEP. W tej grupie inicjatywnej znajdował się m.in. prof. Jerzy Skowroński [1].

Dalsze prace organizacyjne nad powołaniem SEP toczyły się niemal równoległe w Jeleniej Górze i Wrocławiu. Zarówno Oddział Jeleniogórski, jak i Oddział Wrocławski wywodzą swoją historię od spotkań w Cieplicach, a pionierskie lata oddziałów są mocno powiązane losami dolnośląskich pionierów energetyki. W Jeleniej Górze formalne spotkanie członków i sympatyków SEP odbyło się 3 sierpnia 1946 r., na którym dokonano wyboru tymczasowego zarządu Jeleniogórskiego Oddziału. Prezesem został kol. Franciszek Bilek. Datę tę uważa się za formalną datę powstania Oddziału Jeleniogórskiego SEP (niektórzy działacze i historycy SEP za datę powstania Oddziału Jeleniogórskiego przyjmują datę 17 lipca 1946 r. tj. datę nieformalnego spotkania byłych członków SEP i sympatyków stowarzyszenia z Jeleniej Góry) [2]. Warto przypomnieć, że kol. Bilek w latach 1945-46 kierował odbudową elektrowni w Pruszkowie, następnie na zaproszenie prof. J.I. Skowrońskiego przybył do Jeleniej Góry i pracował w ZEOD. W latach 1947-1948 był dyrektorem Elektrowni Wrocławskiej. Od 1948 r. podjął pracę w Politechnice Wrocławskiej, wykorzystując w swojej pracy naukowej i dydaktycznej bogatą wiedzę inżynierską i olbrzymie doświadczenie przemysłowe. W 1949 r. objął kierownictwo Katedry Urządzeń Mechanicznych Elektrowni na Wydziale Mechaniczno – Elektrotechnicznym Politechniki Wrocławskiej. W latach 1949–1956 był zastępcą profesora i kontraktowym profesorem nadzwyczajnym, a od roku 1956 – docentem. Jest twórcą specjalności Elektrownie na Wydziale Elektrycznym. Kol. Franciszek Bilek na II Walnym Zebraniu Nadzwyczajnym Oddziału Wrocławskiego został wybrany na Prezesa oddziału (II kadencja O/Wr. SEP) i pełnił tę funkcję od

15 listopada 1947 r. do 21 lutego 1949 r. Ponownie wybrany na prezesa III kadencji OWr. SEP przez III Walne Zebranie Oddziału na kadencję 1949-1950. Kol. Bilek był również prezesem XI i XII kadencji OWr. SEP.

Ważnym wydarzeniem dla organizacji Oddziału Wrocławskiego SEP był odczyt prof. Hugona Steinhausa, twórcy lwowskiej szkoły matematycznej, na temat taryf elektrycznych. Odczyt odbył się 24.05.1946 r. w Politechnice Wrocławskiej. Po dyskusji merytorycznej nad referatem prof. Idaszewski, dziekan Wydziału Mechaniczno-Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej złożył formalny wniosek o powołanie Wrocławskiego Oddziału SEP. Wniosek został przyjęty jednogłośnie. Powołano komitet organizacyjny oddziału w składzie Kazimierz Idaszewski, Kazimierz Mech, Michał Zdanowicz (i włączony później Włodzimierz Gogolewski). Zebranie konstytucyjne Oddziału Wrocławskiego odbyło się 05.09.1946 r. w Politechnice Wrocławskiej. Wybrano pierwszy zarząd Oddziału Wrocławskiego SEP. Prezesem został kol. Kazimierz Idaszewski, a jako członków założycieli zapisano kolegów: Włodzimierz Gogolewski, Roman Jarząbkowski, Henryk Joniewicz, Kazimierz Mech, Tadeusz Rutkowski, Jerzy Skowroński, Zygmunt Szparkowski, Wiktor Tyszko, Michał Zdanowicz [1]. Niemal symbolicznym podsumowaniem wspólnych pionierskich losów Oddziałów Wrocławskiego i Jeleniogórskiego była wspólna organizacja XIII Walnego Zgromadzenia SEP. Zgromadzenie odbyło się w dniach 6-8 czerwca 1947 r. we Wrocławiu i Jeleniej Górze. Decyzję o organizacji tego Zgromadzenia podjęli na wniosek prezesa O/Wr. SEP prof. Idaszewskiego uczestnicy XII Walnego Zgromadzenia Nadzwyczajnego Członków SEP w Łodzi, które odbyło się w dniach 22-24 września 1946 roku.

2. OBCHODY ROCZNICOWE 75 LECIA ODDZIAŁU

Główne uroczystości rocznicowe powstania Oddziału Wrocławskiego SEP zaplanowano na rok 2021. Najważniejsze wydarzenia tych obchodów to uroczysta otwarta sesja historyczna oraz ogólnopolskie obchody i sympozjum poświęcone Patronowi Roku SEP 2021 prof. J.I. Skowrońskiemu. Istotnym wydarzeniem związanym z historią Oddziału było uroczyste XLIV Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Oddziału Wrocławskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich w dn. 11 maja 2019 r. z okazji 100-lecia SEP. Oddział Wrocławski uważany jest za jednego z głównych spadkobierców założycielskiego Oddziału Lwowskiego SEP. Zgromadzenie we Wrocławiu było pierwszą z zaplanowanych w kraju uroczystości uświetniających powstanie Stowarzyszenia.

2.1. XLIV Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (NWZ) Oddziału Wrocławskiego. Odsłonięcie tablicy pamiątkowej prof. Idaszewskiego

Uroczyste NWZ Oddziału Wrocławskiego z 11 maja 2019 r. z udziałem gości ze Lwowa składało się z trzech głównych wydarzeń: odsłonięcia tablicy upamiętniającej pierwszy wykład prof. K. Idaszewskiego w powojennym Wrocławiu, sesji historycznej 100 lecia SEP i Dolnośląskiej Gali Energetyki oraz towarzyszącego Zgromadzeniu odsłonięcia pomnika Elektroludków – SEP'owskich krasnali przed siedzibą Oddziału.

Nowa tablica pamiątkowa umieszczona została na elewacji budynku A-5 PWr., w którym prof. Kazimierz Idaszewski 15. listopada 1945r. wygłosił w PWr. pierwszy

wykład w języku polskim w powojennym Wrocławiu. Wykład poświęcony był maszynom elektrycznym. Odsłonięcia tablicy zawierającej zdjęcie z pierwszego wykładu oraz pamiątkowy tekst dokonali: prof. dr hab. inż. Jerzy Jasięko – Prorektor PWr, Piotr Szymczak – Prezes Stowarzyszenia oraz Prezes O/Wr. SEP – Andrzej Hachoł.

Rys. 1. Odsłonięcie tablicy prof. Idaszewskiego [Arch. OWr. SEP]

Rys.2. Nowa tablica pamiątkowa.[Fot. A. Hachoł]

Tekst główny: „W tym budynku Politechniki Wrocławskiej 15 listopada 1945 prof. Kazimierz Idaszewski wygłosił pierwszy wykład w języku polskim i tym samym zainaugurował działalność polskich uczelni w powojennym Wrocławiu”.

Tekst dodany w nowej tablicy: „Profesor Kazimierz Idaszewski był inicjatorem powołania Oddziału Wrocławskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich i jego pierwszym Prezesem. Od 2013 roku Oddział Wrocławski SEP nosi również jego imię.”

Obydwa napisy zamieszczono w języku polskim i angielskim. Warto zauważyć, że w przestrzeni publicznej funkcjonują dwa, bardzo podobne zdjęcia z pierwszego wykładu. Na tablicy pamiątkowej, podobnie jak w oficjalnych prezentacjach zamieszczono zdjęcie przedstawione na rysunku 3. Zdjęcie to zamieszczono m.in. na str. 18 numeru specjalnego 2/2010 pisma informacyjnego PWr. Pryzmat [3]. W podpisie podano, że autor zdjęcia nie jest znany [cyt.: NN] oraz wymieniono nazwiska wszystkich 19 osób zidentyfikowanych z tego zdjęcia. Podpis z Pryzmat, cyt.: ”Wspólne zdjęcie uczestników wykładu przeprowadzonego 15 listopada 1945 roku przez profesora Kazimierza Idaszewskiego. Uczestnikami tego wydarzenia

byli: (od lewej) Kazimierz Orłowski, Kazimierz Mściwujewski, Wilhelm Węglarski, Tadeusz Tomankiewicz, Bolesław Chojnacki, Paweł Baron, Jerzy Krzyczkowski, inżynier Władysław Kołek, Witold Medyński, profesor Kazimierz Idaszewski, Antoni Weber, inżynier Andrzej Jellonek, Zbigniew Orzeszkowski, Zdzisław Łosiak, Antoni Kozieł, Stanisław Fortuna, Zbigniew Jaszczewski, Zbigniew Godziński, Stefan Sieniawski, NN”. Tymczasem Prof. Zbigniew Pohl w Kronice Wydziału Elektrycznego PW. 2009/2010 w tekście przygotowanym z okazji okolicznościowego posiedzenia Rady Wydziału z dn. 10 października 2009 r. zamieszcza nieco inne zdjęcie, zaprezentowane na rysunku 4 i podaje, że autorem historycznego zdjęcia jest Wojciech Fuliński późniejszy prof. Politechniki, który przybył do Wrocławia 1 listopada 1945 r., uczestniczył w wykładzie, a zdjęcie wykonał pożyczonym aparatem [4]. Na zdjęciu tym jest 22 uczestników.

Rys. 3. Zdjęcie z tablicy pamiątkowej prof. Idaszewskiego [3]

Rys. 4. Zdjęcie z kroniki Wydziału Elektrycznego PW. 2009/2010 [4]

Rys.5. Wrocławskie SEP'owskie Elektroludki [Fot. A. Hachoł]

2.2. Inauguracja centralnych obchodów Patrona Roku SEP 2021 prof. J.I. Skowrońskiego

Rys.6. Profesor Jerzy Ignacy Skowroński [NN. Ze zbiorów Komisji Historycznej SEP O. Wr.]

W roku 2021 przypadają jubileusz 120. rocznicy urodzin prof. Jerzego Ignacego Skowrońskiego (1901-1986). Zarząd Główny SEP uchwałą z dn. 23.09.2020 r. (na wniosek Oddziału Wrocławskiego) ustanowił rok 2021 rokiem profesora Jerzego Ignacego Skowrońskiego. Dorobek zawodowy inżynierski, naukowy, organizacyjny oraz wychowawczy (nauczyciel akademicki, wykładowca tajnego nauczania, harcerz) profesora jest imponujący. Był wybitnym naukowcem (od 1952 r. członek korespondent PAN, od 1964 r. członek rzeczywisty PAN), twórcą szkoły naukowej materiałoznawstwa elektrycznego i elektrotechnologii. Na podkreślenie zasługuje również jego działalność społeczna w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich, NOT, Wrocławskim Towarzystwie Naukowym (WTN), Towarzystwie Rozwoju Ziem Zachodnich. Był popularyzatorem nauki, techniki i dobrych obyczajów akademickich. W WTN był inicjatorem i propagatorem humanizacji pracy ludzkiej, podejmowania problemów interdyscyplinarnych. Za swój dorobek i działalność był wielokrotnie nagradzany i odznaczony. Posiadał najwyższe odznaczenia państwowe i stowarzyszeniowe, w tym Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, złote odznaki honorowe SEP i NOT. W okresie przed II wojną światową otrzymał Krzyż Niepodległości za udział w walkach o niepodległą Polskę oraz Złoty Krzyż Zasługi. XX Walny Zjazd Delegatów SEP w Bydgoszczy w roku 1975 nadał Profesorowi godność Członka Honorowego Stowarzyszenia. W 1979 r. otrzymał doktorat honoris causa Politechniki Wrocławskiej, nagrodzono go odznaką wybitnie zasłużonego dla rozwoju Politechniki Wrocławskiej. Doceniając dorobek i osobowość Profesora, SEP włączył go do wyjątkowego pocztu swoich patronów honorowych roku.

Centralne uroczystości Roku Prof. J.I. Skowrońskiego odbyły się 16 kwietnia 2021 r. we Wrocławiu. Uroczystość rozpoczęła się Mszą Św. w intencji Profesora J.I. Skowrońskiego w kościele Św. Wawrzyńca przy ul. Bujwida. Następnie złożono kwiaty i zapalono znicze na grobie Profesora na cmentarzu Św. Wawrzyńca. W siedzibie Wrocławskiego Zakładu Instytutu Elektrotechniki Sieci Badawczej Łukasiewicz przy ul. Marii Curie-Skłodowskiej odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą Profesorowi. Seminarium naukowe poświęcone Profesorowi odbyło się w historycznej sali kominkowej, w budynku NOT we Wrocławiu. Bogatą relację oraz dokumentację zdjęciową obchodów można znaleźć na stronie internetowej [5]. Ze względu na ograniczenia pandemiczne Seminarium odbyło się w trybie hybrydowym - „na żywo” oraz transmisja „on line” na platformie ZOOM i w dedykowanym kanale YouTube. W trybie wideokonferencji w sesji uczestniczyło ponad 200 osób.

Rys. 7. Odsłonięcie tablicy pamiątkowej. Na tle odsłoniętej Tablicy stoją od lewej: Alexander Jerzy Skowroński (prawnuk Profesora), Jan Paweł Skowroński (wnuk Profesora), Dziekan Wydziału Elektrycznego P.Wr. Waldemar Rebizant, J.M. Rektor P.Wr. Arkadiusz Wójs, Prezes SEP Piotr Szymczak, Kierownik Zakładu Ewa Zawadzka, Prezes Oddziału Wrocławskiego SEP Andrzej Hachoł. Na pierwszym planie siedzący Jerzy Fekecz [O.Wr. SEP]

Rys. 8. Tablica pamiątkowa odsłonięta w IEL [Fot. A. Hachoł]

Bardzo bogata dokumentacja (w tym fotograficzna) dorobku i uczczenia Prof. Skowrońskiego zawarta jest w artykule Prezesa O/Wr. SEP Andrzeja Hachoła [6]. Bardzo wnikliwe i dobrze zdokumentowane opisy działalności prof. Skowrońskiego w okresie przedwojennym i w pionierskim okresie wrocławskim 1945 roku zawarte są w artykule Andrzeja Marusaka [7]. Oddział Wrocławski przygotowuje obszerną monografię o Profesorze i obchodach Roku Patronatu. Monografia ta ukaże się w cyklu „100 książek na 100 lecie SEP”.

2.3. Uroczysta sesja historyczna 75 lecia Oddziału Wrocławskiego – brylantowy jubileusz

Uroczysta sesja poświęcona 75-leciu Oddziału Wrocławskiego SEP odbyła się w Sali kinowej NOT we Wrocławiu w dniu 25.10.2021 r. Spotkanie to odbyło się w trybie hybrydowym. Referat okolicznościowy prezentujący historię i dorobek Oddziału wygłosił kol. Zbigniew Lubczyński. Prezes SEP Piotr Szymczak złożył gratulacje z okazji 75-lecia Oddziału i podziękował za

zaangażowanie, działalność statutową oraz osiągnięcie pozytywnych wyników gospodarczych [8].

3. PODSUMOWANIE

Przy wejściu na historyczny cmentarz w Zakopanem, na którym pochowano zasłużonych dla Tatr widnieje napis „... narody tracąc pamięć tracą życie..” Pamiętając o tym przesłaniu Oddział Wrocławski szczególnie dba o historię, prowadzi bogate archiwum. Mottem naszych działań jest Uchwała okolicznościowa Zarządu Oddziału. Cyt.: „Organizując uroczystości historyczne Oddział oddaje szacunek i wyraża uznanie działaczom, wybitnym elektrykom oraz całemu środowisku elektryków wrocławskich za ich wkład w kształtowanie postaw patriotycznych i zawodowych w przeszłości, działaniach obecnych oraz w planach na przyszłość. Zaangażowanie tych osób w realizację zadań statutowych SEP, ich twórcza praca oraz wysiłek organizacyjny od chwili powstania Oddziału do dnia dzisiejszego są podstawą uznania pozycji i dorobku naszego Oddziału, stanowią kapitał, który możemy wykorzystać do dalszego rozwoju”. Niniejszy artykuł wpisuje się w tę tradycję.

4. BIBLIOGRAFIA

1. Zieliński Z.: Oddział widziany z perspektywy lat, Praca zbiorowa 70 lat O/Wr. SEP, Wyd. SEP Wrocław 2016, s. 8-19.
2. Szczepaniak L.: 50 lat Oddziału Jeleniogórskiego SEP, Wyd. OJ SEP, Jelenia Góra 1996, s. 19-26.
3. Pryzmat, Politechnika Wroclawska, Wrocław, 2010, Nr specjalny 2/2010: 100-lecie uczelni technicznych we Wrocławiu s.18.
4. <https://weny.pwr.edu.pl/o-wydziale/profil-wydzialu/kronika>, data dostępu 10.03.2022.
5. Relacja z Sympozjum – SEP Oddział Wrocławski <https://www.sep.wroc.pl/relacja-z-sympozjum>, data dostępu 10.03.2022.
6. Hachoł A.: Patron Roku 2021 w SEP, Śląskie Wiadomości Elektryczne, Katowice Nr 1, 2021, s. 32-37.
7. Marusak A.: J.I. Skowroński – inżynier elektryk, specjalista techniki wysokich napięć, technolog materiałowy, kriotechnolog, budowniczy laboratoriów, wynalazca, organizator, Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej, Nr 70, 2020.
8. Hachoł A.: Rok 2021 rokiem 75-lecia Oddziału Wrocławskiego SEP, Wiadomości Elektrotechniczne, wyd. Sigma NOT, Nr 1 2022, s. 33-35.

YEAR 2021 - HOW WE CELEBRATED THE 75TH ANNIVERSARY OF THE SEP BRANCH OF WROCLAW

The article describes the celebration of the 75th anniversary of the SEP Wrocław Branch and the celebration of the patron year of SEP 2021. The branch was established in the pioneering period of the reconstruction of the Lower Silesian energy sector after the end of World War II and the creation of the Lower Silesian SEP structures (Wrocław and Jeleniogórski Branch). The profiles of the most distinguished for O / Wr SEP activists of this period are presented: col. F. Bilek, prof. K. Idaszewski, prof. J.I. Skowroński, pioneers and co-founders of the Lower Silesian SEP structures and electrical higher education in Wrocław.

Keywords: reconstruction of the Lower Silesian power industry, WW II, Faculty of Electrical Engineering, Wrocław University of Science and Technology, patron of the SEP year 2021.